

все етапы детско-юношеского созревания человека к активной трудовой деятельности, автором которой мы являемся.

По выражению А. П. Чехова, «нам нужны умные, образованные люди. По мере приближения человечества к лучшей жизни число таких людей будет увеличиваться, пока они не составят большинство».

Надо полагать, что современная прикладная онтология в ближайшей перспективе может выполнить важнейшую функцию систематизации и генерализации ныне разрозненных гуманитарных знаний, а вместе с тем стать фундаментальной отраслью мировой науки, интегрирующей жизнеутверждающие каноны и постулаты подлинно разумного устройства земного бытия человека в условиях всеобщей глобализации, гуманизации и гармонизации мира. (см. В.П.Бабич, В.А.Могилко, В.М.Онегина. Прикладная онтология. Харьков.2013).

БЛИЗНЮК Л.М., к. філол.н., доцент

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків, Україна

ФЕНОМЕН МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Однією з основних функцій мови є спілкування. Саме мова забезпечує спільність орієнтації мовців у світі комунікативних технологій. Спілкування при цьому не є взаємним розмежуванням мовців, а розмова – це не два монологи, що відбуваються паралельно. У розмові якраз обробляється загальне поле того, про що йдеться у спілкуванні. [1, с. 54]. Наприклад, можна уявити такі діалоги:

- Миколо, я завтра складаю іспит, чи не даси мені свій конспект?
- Сашко, уяви собі: я вчора був на такому концерті!
- Я до цього іспиту готуюсь-готуюсь...читаю-читаю...Чи не підкажеш, який посібник допоможе?
- Просто супер! Виступав мій улюблений гурт!
- Отже, в тебе конспектів немає? Доведеться погуглити ...
- Сашко, ти куди? Ми ж так добре спілкувалися...

Наведений приклад свідчить про те, що кожний з його учасників має певну мету: першому потрібно отримати інформацію або навчальні матеріали для підготовки до іспиту, а другий хоче поділитися враженнями, емоціями, тому в цьому випадку спілкування не відбулося.

Спілкування, тобто комунікація (з лат. «роблю спільним, пов'язую») – це специфічна форма взаємодії людей у процесі їх пізнавально-трудої діяльності. Головною метою мовленнєвої комунікації є обмін різноманітною інформацією, її усвідомлення й розуміння. Крім того, у процесі контакту відбувається взаємовплив, співпереживання. Спілкування може бути спрямоване на здійснення соціально-значущої задачі з метою задоволення потреб особистості.

Основними функціями комунікації при цьому є: інформативна, інтерактивна (спонукання), перцептивна (встановлення взаєморозуміння), експресивна (збудження емоційних переживань). З метою спрощення задач комунікантів були створені певні закони, які сприяють більш успішному спілкуванню. Вони мають назви за іменами засновників – принцип кооперації Г.П. Грайса і принцип ввічливості Дж. Н. Ліча. Ці принципи складають основу комунікативного кодексу, найважливішими критеріями якого є відповідність дійсності та собі самому. Це дає можливість створити між учасниками спілкування атмосферу відкритості та довіри, більш точно передати інформацію та запобігти конфліктам [4, с. 168].

Принцип кооперації Грайса складається з максимуму повноти інформації, її якості, релевантності та ясності, а принцип ввічливості Ліча включає в себе максимуми такту, обмеження втручання до особистої сфери, великодушності та позитивності [3, с. 55]. Ці принципи є класичними.

Що ми спостерігаємо на початку XXI століття під час шалених техноцифрових революцій на всіх ланках суспільства? У наш час, коли починають домінувати принципово нові способи та види комунікації, виникло й закріпилося поняття «інформаційне суспільство». Цікавим є той факт, що останнім часом таке поняття вже стає недостатнім: воно набуває своєрідного «технократичного» змісту й призводить до недооцінювання ролі й місця соціальної комунікації в сучасному «цифровому суспільстві». Отже, виникає потреба в новому рівні розуміння основ сучасної цивілізації (зокрема, мовленнєвої), в умовах якої відбуваються великі соціальні трансформації, що стосуються всіх сторін життя соціуму, і несуть у собі певні ризики для мовленнєвого розвитку людини.

Сучасні наукові уявлення дозволяють визначити комунікацію як спосіб існування живої природи, людини й суспільства. А онтологічний зміст комунікації доповнюється епістеміологічним визначенням: комунікація – це стійкий закономірний зв'язок, що забезпечує взаємодію людини, інститутів суспільства та навколишнього об'єктивного середовища у межах єдиного комунікативного простору. Соціальна комунікація при цьому є цілісним фактором подолання міжкультурних та міжмовних бар'єрів спілкування членів

сучасного світового суспільства, які знаходяться у постійному внутрішньому та зовнішньому інформаційно-цифровому просторі.

Світове суспільство стрімко й невідворотно прямує в «онлайн», «у цифру». Цифрове середовище – це технологічна основа для всіх дій, що створює людина в онлайн-просторі. Цифру можна вважати маркером часу, інструментом, який має всеосяжну дію та використовується кожним з нас. Цифра бере активну участь у всіх значущих аспектах життя сучасної людини та змінює її роль по відношенню як до подій та фактів плинного часу, так і до процесу світового розвитку.

Дослідження в усіх галузях життя призвели до того, що цифрове середовище завдяки сучасним технологіям розмиває кордони не лише держав, але й світосприйняття, мовленнєвих традицій, культур тощо. Можна стверджувати, що дослідження цифри – це, насамперед, дослідження мінливого досвіду людства. Томас Фрідман сказав: «Світові буде все менше цікаво, якими знаннями ви володієте, адже все можна буде знайти в Google. Важливішим буде те, що ви зробите з вашими знаннями потім» [2, с. 209].

Цифрове середовище сприяло з'явленню особливого різновиду тексту, з особливим типом автора та специфічною модальністю спілкування у сфері мас-медіа – так званого медіа-тексту. Цифровізація утворює більш персоніфікованим акт мовленнєвої діяльності сучасної людини – щоб залучити до спілкування, зацікавити споживача, примусити його «увійти до спільноти» й не втратити його довіри, комунікація сьогодні буквально примушує брати участь в різноманітних мовленнєвих контактних групах. Цифрові технології трансформують комунікативну і соціальну системи, змінюють структуру інформаційного користування: уніфікація та кліпування текстів стає повсякденним трендом з урахуванням, на жаль, знижених інтелектуальних потреб аудиторії. Дослідження доводять, що читач лише одну-дві хвилини зосереджується на читанні статей, а тому для того, щоб вони були прочитані, потрібні чіткі візуальні акценти, які затримують увагу. Візуалізувати можна будь-яку тему, головне – врахувати, наскільки читач зрозуміє надану інформацію, чи зацікавить його візуальний образ. Отже, сьогоднішня цифрова реальність стає першою сходинкою до нового етапу розвитку мовленнєвої діяльності. Деякі вчені стверджують, що сучасне людство вже знаходиться в ментальній інфраструктурі, утвореній соціальними мережами й технологіями формування свідомості, які перевищують можливості розумової діяльності людини. Сучасна комунікація здійснюється в усіх сферах суспільної свідомості: в науці, мистецтві, релігії, політиці та праві. Але слід визнати, що явищем мовленнєвої культури вона стає лише настільки, наскільки в її змісті виявлено гуманістичну здатність людини володіти здобутими нею знаннями.

Сьогодні найбільш популярною комунікативною взаємодією сучасних людей є інтернет – широко розповсюджена та масова форма спілкування різних носіїв знань та інформації. Сучасного користувача приваблює інтерактивність, персональний підхід, миттєвість, вимірюваність здобутої інформації. Саме тому в інтернет-ЗМІ у більш різнобічній формі виявляються суспільно-організаторська, комунікативна функції, а також форум і соціальна участь.

Таким чином, у сучасному світі технологічні, комунікативні, соціальні, інтелектуальні та інші процеси перебувають у більш тісних взаєминах, ніж можна собі уявити, а тому потребують різнобічного й комплексного дослідження. Останнім часом поширюється думка про те, що завдяки цифровим технологіям більшість комунікативних форм виникає та вирішується завдяки прикладним технологіям – методам комп'ютерного програмного моделювання, обчислення, прогнозування та ін. Як результат – сучасна комунікативна активність людини ХХІ століття переходить до нового етапу: онлайн-форми, вебінари, інтернет-спільноти тощо. Це відбувається стрімко, а тому важливо грамотно й дозовано «пропускати» через свою свідомість величезний потік цифровізованого дискурсу, який повинен сприяти утворенню «я» індивідууму, доводити унікальність кожної особистості.

Список використаних джерел

1. Гадамер Г.Г. Актуальность прекрасного. Москва, 1991. С.43–60.
2. Томас Фрідман. Лексус і оливкове дерево. Зрозуміти глобалізацію. Львів, 2002. 308 с.
3. Grice H. P. Logic and conversation. *In: «Syntax and semantics», v. 3, ed. by P. Cole and J. L. Morgan, N. Y., Academic Press, 1975, p. 41—58]*
4. Leech, G. N. Principles of Pragmatics / G. N. Leech. L: Longman, 1983. 257 p.

ГОРОБЧУК Л. М., аспірантка

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ОСОБИСТОСТІ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Глибинні трансформації в українському суспільстві, відкритість кордонів, вплив інформаційного простору, міграційні процеси об'єктивують значущість міжкультурної комунікації у соціумі. Саме орієнтація особистості на зближення і діалог з представниками інших культур є передумовою формування